

Sodobna proza

Alenka Koželj

Slovo

Pomlad je planila nad svet. V nekaj dneh so se sive preproge gostega dežja razprle in skozi njih so posijali že kar poletni sončni žarki, ki so se dolgo krepili za žametnimi oblaki in so zdaj zablesteli brez začetniške sramežljivosti – ponosno, strumno, smelo, z vso močjo, samozavestno in dobrohotno. Privabili so ptice, ki se spreletavajo pod nebom kot kometi, vse ženejo v cvetenje in napoved blagostanja. Konec je pozebe in nabiranja ledenih rož na oknih. Narava blesti v vseh odtenkih čudovito hranljive zelene barve. To je novorojeni svet, čist, vsemogočen in zaverovan sam vase kot sleherni nekaj dni staro dete. Zdi se, da v ozadju vseskozi igrajo Vivaldijevi *Štirje letni časi*. Vsepovsod samo gostolenje in obilje obetajoči brsti. Odpadli cvetni lističi prekrivajo tla kot konfeti, ves svet je eno samo praznovanje.

Sestra Julijana sedi na klopci v križnem hodniku. Pogled na resno nuno, ki zamišljeno zre predse, ni nič presenetljivega. Julijana rada poseda sama. Zdi se, da bo rodila novo, čisto njeno spokojnost, kakršne si ne more lastiti nihče drug. S svojo tišino je obdana kot z avro, nihče se ji ne približa. Kot bi se mir svetnikov, katerih dela premišljuje, vлил v njene ude, tako da lahko posnema njihove poze, njihove mehke kretnje, njihov blagoslovljeni zamaknjeni pogled, vedno uprt nekam proti nebu, čeprav le v zanikrni vaški cerkvi, kjer ni zgoraj videti nič drugega kot tramove, ki se bodo zdaj zdaj sesedli. Julijana pozna take cerkvice; v eno izmed njih je hodila

celo otroštvo. V župnišču je obiskovala verouk: župnik je vedno hvalil njeno ponižno in blago naravo, njenim bratom pa je večkrat privoščil prav nekrščansko zaušnico. Julijana je bila drugim za zgled: pela je na koru, po cerkvi je spomladi vdano razpostavljala šopke in po tem, ko je bil prostor okrašen, ponosno stopila k vhodu ter se radostno ozrla po svojem delu: bila je zadovoljna, kot bi pravkar polepšala notredamsko katedralo. V njenih očeh je bila domača cerkev dragocena kot najlepša gotska stavba. Bog, v katerega je verjela, je bil prijazen kot domačna izba: rad je imel sveže rože na oltarju in stisk roke po maši. Cenil je majhne stvari, ki mu jih je lahko nudila Julijana, vanjo je položil svoje zaupanje kot v suhljato Marijo, ko je izvedela, da bo nosila božjega otroka. Da bi bil zadovoljen z Julijano, ni potreboval velikih žrtev: zadostovale so iskrena večerna molitev, pobarvani pirhi, solze ganjenosti ob polnočnici. Govoril je z njo z besedami, ki jih je lahko razumela in ki so k njej dotekale brez posredništva zanemarjenega župnika s porumenelimi zobmi, izza katerih so vedno prihajale le grožnje, svarila in hujskaštvo proti vsemu, kar mu ni bilo blizu. Pred vsakimi volitvami je grmel s prižnice in napovedoval božjo kazen za vse, ki ne bi volili tako, kot je Cerkev po godu. Julijanina mama ga je vselej vsa zaverovana poslušala in sledila njegovim ozkosrčnim smernicam (v kotlu njenih oči sta se sukala Pekel in večna poguba), njene zasanjane hčerke pa ni ganil: Bog, ki ga je poznala ta, ni potreboval bučnih oratorijev, bohotnih fresk, političnih strank. Po volji mu je bil rožni venec ob postelji. Jaslice za božič. Izdahnjen "hvala Bogu" ob življenjski preizkušnji.

Tokrat postava sestre Julijane ne odseva običajnega miru. Zadnje čase je drugačna, zdi se, da jo nekaj razžira. Njene snežno bele roke so težke, in ko se sklenejo v molitev, jih komaj drži pokonci. Bolečina rovati po njej kot hobotnica, katere lovke so se prisesale na stene Julijanine trebušne votline.

"Vzemi me," si misli, ko sklanja glavo, težko kot zrel žitni klas, "zdaj sem čisto tvoja." O njeni neznačilni turobnosti se med nunami že šepeta. Govorice so, kot vedno, na ušesa prišle tudi materi prednici, ki nad svojo čredo kraljuje kot ponosna levinja nad tropom negodnih mladičev. Pomika se od ene do druge nune kot Zemlja, ki potuje po svoji tirnici od solsticija do enakonočja. Zgrbljena kot vrana se ustavi ob sestri Julijani, ki je sprva sploh ne opazi. Vedno se premika tako, kot sama pravi, da se premika Gospod – na skrivnostne načine. Ne premika se, kot bi hodila, prej bi rekli, da se teleportira. V enem hipu je ni videti nikjer, že v naslednjem pa začutiš njen skrbni dih na vratu. Pride bliže kot kdor koli drug, iz ljudi zna izsesati skrivnosti kot legendarni orjaški ligenj vijake iz ladijskega dna.

“Draga sestra, se vam lahko pridružim?” vpraša mati prednica in pokaže na prazno polovico klopi. Sestra Julijana nekoliko z zamudo zmedeno prikima. Mati prednica jo je zmotila sredi velike zatopljenosti. Navadno je ob takih trenutkih razmišljala o praktičnih stvareh: o tem, katera sestra danes pomaga v kuhinji, o tem, kako lepo cveti španski bezeg, katerega socvetja so napeta in okrogla kot dišeče teniške žogice, o tem, kdaj ji bo spet pisala sestra Agata. Sestra Julijana ima rada otipljive stvari, njen Bog pa to razume in se v svoji neskončni dobrotljivosti potrudi, da ji je na voljo v drobnih darilih, v lepotah, ki so na dosegu roke in do katerih ne vodijo zapleteni teološki traktati.

“Zelo ste zamišljeni,” prijazno spregovori mati prednica. “Le o čem tako globoko razmišljate?” nevsiljivo vpraša, kot bi vprašanje zastavila sami sebi. Sestri Julijani odgovor že skoraj privre do grla, a se tam kdove zakaj sunkovito ustavi. Zakaj noče o tem spregovoriti na glas? Nobenih nečistih misli nima, nikomur ne želi zla, od kje zavora, ki ji preprečuje, da bi se izpovedala svoji materi? Razmišlja o svoji mami. O drobni, komaj opazni ženski, ki jo vendarle vsi opazijo zaradi njenih žgočih, vselej prenapetih oči, ki ne poznajo miru. Zdaj ko z njimi, potopljena v demenco, vidi le še prikazni in pozdravlja le še obiske iz preteklosti, tlijo s čisto posebnim žarom, tako kot skoraj že ugaslo, a še vedno živo ognjišče, ki nikoli ni oddajalo prave toplote. Sestra Julijana jo vsake toliko časa obiše v domu starih. Petnajst minut strmita vsaka predse, nato hčerka pomoli, poljubi mamo na čelo in potihoma odide. Vsake toliko časa se starkin obraz spači, kot bi si prizadevala spregovoriti, a iz njenih ust pridejo le grgrajoči glasovi, za katere nikoli ne vejo, komu so namenjeni, če sploh komu (če niso morebiti zgolj izraz kakšne fizične bolečine).

“Kako čudovit je vrt ob tem času,” skoraj zasanjano, kot zaljubljena najstnica spregovori mati prednica. “Pravi božji čudež!” Julijani se zdi, da o božjih čudežih ne ve več kaj dosti. Vse v njej je kot odmrlo. Pomlad ne prodre in ne prodre vanjo, molitve jo puščajo mlačno, pesmi, ob katerih so ji včasih privrele solze v pobožne oči, zdaj pojejo drugi, oddaljeni kot zbori nebeških angelov. “Moj Bog,” si reče sama pri sebi, “mar bo od zdaj naprej vedno tako? Si me za vedno zapustil?”

Edini pravi čudež, ki ga Julijana še pozna, je novorojeno dete. Pride iz svoje kot čebulica napete matere z jokom in krikom in v trenutku zavlada sobi. Jok novorojenčka nikoli ne kliče po čem zapletenem ali presežnem: zahteva dojko, dlan, zahteva igračo ali hrano. Julijanine solze obstanejo na pragu oči. Komaj čaka, da mati prednica zapusti klopco, ki je zdaj, ko na njej sedi ta močna, vedra ženska, pravzaprav še bolj prazna kot prej, ko je

na njej Julijana samevala. Mati prednica ima oči, ki se bleščijo kot dva cekina, in prekrasne ličnice, zaradi katerih je njen obraz kljub letom še vedno mladosten. Razdeljen je na dve polovici, kot bi prepognil list papirja: zgoraj bistrina sivih oči, spodaj strogost vselej zaprtih ustnic. Julijanine ustnice so vedno lahno priprte, kot bi iz nje neprestano odtekale skrivnosti, ki bi jih sicer raje obdržala zase.

“Res, čudovit je,” vendarle mukoma vljudno odvrne. Pomlad raja okrog samostana in brezsravno trosi naokoli svoje nedoumljive čare. To je bil nekdanj Julijanin najljubši čas – čas, ki od človeka zahteva veliko, a na vsakem koraku tudi ogromno poklanja. Letos pa pomlad vanjo ni prodrła. Njeno telo je postajalo uvelo, pogosto se je predajala neki nerazumljivi in še nepoznani togoti, zaradi katere je postajala zadirčna in zaradi katere so se druge sestre spraševale, kaj je vendar narobe z njo. V jok jo je sililo ob vsakem najmanjšem povodu, solz pa od nikoder. Tudi zdaj, ko sedi na klopci, jo sili na jok (tokrat zato, ker je med njo in zunanjim svetom tako težaven kontrast, kot bi se na nebu srečali dve vremenski fronti). Počuti se popolnoma sama, čeprav je cele dneve obkrožena z drugimi nunami, čeprav dejansko nobena od njih ničesar ne počne sama zase, čeprav se njihovi glasovi ob molitvi očenaša strnejo v enega samega. Sama je. Nikogar več ni, ki bi jo ljubil, še Bog je zamižal na oko, s katerim jo je celo življenje budno spremljal. Nekaj ji manjka. Nekaj bistvenega. Nekaj, kar ji ni manjkalo še nikoli, nekaj, kar morda ni še nikoli manjkalo nobenemu človeku, nekaj, kar morda sploh ne obstaja zares, nekaj, kar obstaja le v bolečini odsotnosti.

“Pomlad je lepa, a tudi zahtevna,” pazljivo odmerja besede mati prednica. Iz njenih ust nikoli ne pride nič odvečnega. V prejšnjem življenju je imela doktorat iz filozofije, ukvarjala se je z Marxom in Nietzschejem, polna je bila abstraktnih pojmov, s katerimi je upravljala tako večče, da je v zadrego spravila marsikaterega kolega. Delala je v fakultetni knjižnici. Potem se je ujela v eno izmed pasti, ki jih ljudem tako rado nastavlja življenje: naenkrat je imela vsega dovolj, celo preveč. Izgubila se je v svetu. Tavalala je po ulicah, odhajala je domov z moškimi, popila je velike količine vodke. Ko je na oddelek za filozofijo prišel nov, mlad profesor, se je z njim zapletla v strastno ljubezensko zvezo kljub dejstvu, da je bil že poročen in je imel dva majhna otroka. Njegovi ženi je po nekaj mesecih nekdo nediskretno izdal, kaj se dogaja za njenim hrbtom, soočila se je z možem, ta je skesano obljubil, da bo afero prekinil in je čez noč presekal vse stike z ljubico. Mati prednica se je skrušila. Nikjer ni več našla tega, kar je iskala, filozofske ideje so postale prazne, obvisle so nad njo kot razstavljena letala v muzeju letalstva, nikakor jih ni mogla sklatiti na zemljo in znova zaživeti v njih.

Potem je prišlo nekaj temnega, o čemer ni nikoli govorila nikomur razen svojemu spovedniku. In nato je vstopila v samostan, kjer je vnovič našla svoj mir. Ohranila je zvedavost svojih mladih dni, rada se je istila s svetim Avguštinom, ki je dolgo živel v grehu, preden je doživel razsvetljenje. In zdaj sedi tu, poleg sestre Julijane, nudi ji roko, želi se ji približati, hoče biti njena rešilna bilka. A Julijana ostaja nepristopna kot od rane otopela žival. Prešine jo spomin na starejšo sestro Katarino, ki jo je držala za roko, ko sta šli nabrat šmarnice za hišo. Katarina je imela lase spete v dolgo kito, v roki je imela rjavo knjigo in – prvič tistega leta – je nosila dokolenke. To je eden izmed najlepših Julijaninih spominov nanjo – pred Tonijevo smrtjo, pred modricami, pred okrog bokov ovijajoče se bolečine prvega mesečnega perila. Ko je slednje prišlo, je mama razočarano ugotovila: “No, zdaj pa še ti!” Od takrat je Julijana o tej mesečni muki govorila le še s Katarino: ona ji je svetovala, kako pospraviti okrvavljene vložke (treba jih je bilo skrivati kot drobna trupelca), katere čaje piti, kako izračunati, kdaj mesečni pasijon spet preti. Bolečina hvala Bogu nikoli ni bila več tako huda kot prvič. Mama se je v tem času v glavnem posvečala Toniju (izmed sedmih otrok je resnično vzljubila le najmlajšega, kot bi vso materinsko ljubezen hranila za konec svoje verige potomstva). Drugi so bili stranski proizvod vestno opravljene zakonske dolžnosti, ob Toniju pa je vzcvetela do neprepoznavnosti, oboževala ga je že, ko je žuborel in se obračal v otroški posteljici (vsi otroci so v najnežnejših letih spali v isti stari posteljici, ljubezen pa je bila tokrat nova kot nova plišasta igrača). Ko je umrl v nesreči v gorah, je nehala živeti. Še se je gibala, še je govorila, kuhala in kašljala, a bila je kot jabolko, ki ga izvotli sršen – brez vsebine, brez nečesa, kar bi jo gnalo naprej, razen čistega krščanskega avtomatizma, ki pravi, da je treba živeti življenje, kakršno nam je dano, pa naj bo še tako bedno in nesmiselno. Toni je mamo vedno spominjal na starejšega brata, ki so ga po vojni ubili partizani. Zaradi te smrti je sovražila pomlad. Zaradi te smrti je sovražila tudi gozdove. Vsaka hosta ji je šumela po breznu, v katerem je počival Franc, katerega ime je bilo zapisano na družinskem grobu, njegovo truplo pa je verjetno počivalo nekje v globeli, ki so se je vaščani izogibali in o njej govorili le šepetaje, s strahom v očeh, ki je v letih in desetletjih postal kot postana luža – moten in usmrjen, a venomer prisoten. Frančev jezik se je posušil v ustih kot list, meso je padlo z njegovih kosti, ostale so cape, ostanki oblačil, na katera je bil vedno tako pozoren in jih je vselej skrbno izbiral. Prsti so se zarasli v tla kot korenine.

“Rad se je lepo oblačil,” je ob vsaki ponujeni priložnosti z grenkobo zamrmrala mama. Kaj je storil, da si je zaslužil tako prerano in nenadno

smrt, ni bilo povsem jasno. Govorilo se je, da je izdajal. Govorilo se je tudi, da so partizani, ki niso bili iz vasi, zaradi njegovih neverjetno uglajenih manir in ure, ki jo je vedno gizdalinsko nosil s seboj, skleпали, da ima pri sebi večje količine denarja, ki so se ga hoteli polastiti. Govorilo se je še, da je prijateljaval z nemškimi vojaki in da si je svoja praznja oblačila lahko privoščil le s pomočjo osovražjenih okupatorjev. "Kaj pa je tvoj brat počel, da so ga po vojni ubili?" je nekoč na vrhuncu svoje mladeniške neupogljivosti vprašal Julijanin brat Andrej. Oče je v enem svojih redkih dejanj upora pogledal izza časopisa (vedno je bral časopis in do svojega tretjega leta je Julijana mislila, da ima štirioglato papirnato glavo) in zagodrnjal: "Neumnosti." Mama je pobesnela in Andreju prisolila močno zaušnico. Udarec je bil, resnici na ljubo, bolj namenjen njenemu možu, a da bi oklofutala njega, se ji je zdelo nesprejemljivo za poslušno ženo, kakršne vtis bi hotela dajati. "Kako si drzneš! Naš Franci je bil svetnik!" Več od tega ni povedala nikomur. Kako se je čudoviti Franc znašel v množičnem grobu, kjer mu niso pripadali ne sveče ne cvetje, ki jih je bilo deležno njegovo ime na vaškem pokopališču z nagrobniki, molčečimi kot poslušni otroci, ni bilo nikomur docela jasno. Sveče so prižigali njegovemu imenu, ne telesu. Komu je gizdavi mladenič, ki je imel na fotografijah lase vedno počesane na strogo prečko in so mu bili suknjiči, čeravno podedovani, kot uliti, lahko tako zelo škodil, da ga je bilo treba ubiti, je bilo vprašanje, ki ga je mama zaklenila v srce kot v relikviarij.

Julijana želi prednici povedati o Francu in o tem, kolikokrat jo je mama potegnila za kite in zasikala: "Zmoli še eno za našega Francija, on je bil mučenik." Želi si, da bi ji bila odvrnila: "Če je na svetu kakšen mučenik, je to Katarina." Zakaj tega ni izrekla? Besede je prekladala po ustih kot kroglico, ki nikoli ne izskoči, onemogoča pa tudi jasno izgovarjavo. Katarinino ime je imela tako rada, da se ji je zdelo, da na njenem jeziku vsakič posebej vzcveti. Sestra je bila mlajšim otrokom kot mama. Julijanina mama, izsušena od rojstev (nekatero ženske so z vsakim porodom bolj sočne in mehke, spet druge na porodni mizi izgubljajo življenjski sok kot meso v sušilnici), je vse svoje bitje posvetila Toniju, Katarina, najstarejša, pa je vzgajala preostalih pet otrok. Kadar so potrebovali toplo besedo ali nasvet, so se zatekali k njej. Bila je kot ptujska Marija Zavetnica, ki vabi trpeče ljudstvo pod svoj plašč, ki vpija solze in pot. Da jo je kdo tepel? Nezaslišano je, a nekdo jo je res tepel. In to človek, ki se mu je predala z vso silovito milino svojega nepokvarjenega srca. Tudi o tem bi Julijana rada spregovorila materi prednici, a ob silni bolečini ostaja brez besed. Zadnje čase na njene molitve prvič v življenju nihče ne odgovarja.

Ko je prvič videla, kako je Matjaž udaril Katarino, je Julijano zvilo v želodcu. Bilo je na praznovanju Tonijevega prvega obhajila. Matjaž je sedel za mizo, pogovarjal se ni z nikomer in naveličano je zehal kot zevajoč pes. Katarina se je nežno in prav ljubeče nasmehnila ter mu prišepnila: "Nikar tako na široko ne zehaj." Obraz mu je nenadoma okamnel. Rekel ni nič več, zeval pa tudi več ni. Pozneje je Katarina odšla v kuhinjo po še nekaj kozarcev. Dvignil se je in šel za njo. Ker je morala na stranišče, jima je sledila Julijana. V trenutku, ko je prišla v prostor, je Matjaž zamahnil z roko in Katarini prisolil oblastno klofuto, ki je s svojim tleskom napolnila celo kuhinjo. Julijana je bila osupla. Katarina je pogledala, kot da se ji opravičuje, ker je priča temu izgredu. Po eni strani obraza je bila rdeča od udarca, po drugi od sramu. V kotičku ustnic ji je obvisela kapljica krvi, rdeča kot sok granatnega jabolka. Matjaž je zarentačil: "Vedno me siliš v bes," pograbil pločevinko piva in se odpravil nazaj ven, kot bi ne bilo nič. Kot bi pravkar z muholovcem udaril po nadležni muhi in bi mu dejanje, ki očitno prihaja bolj iz nuje kot iz pravega sovraštva, bilo prej v nadlego kot v zadoščenje. Kot bi bila Katarina muha, ki jo pokončaš brez slabe vesti, v bistvu zato, ker ti ne pušča drugega izhoda. "Sama sem si kriva," je tiho izdabila Katarina in iz sebe celo iztisnila okoren, mrtvorojeni nasmešek. Julijani je bilo vse življenje žal, da ji ni takrat navzlic neizkušnosti šepnila: "Ne opravičuj se, saj vendar nisi ničesar kriva." Kadar je v molitvah prosila za odpuščanje, je Boga vedno prosila, naj ji odpusti ta molk.

Katarina je bila kakor mama vsem, Julijana pa je bila nanjo še posebej navezana. Imela je belo, skoraj prosojno kožo in mehke lase barve kostanjevega medu. Njene oči so se svetlikale od vedrine, ki je z leti počasi bledela in ni bila več tako opazna kot v mladosti – kot bi se obrabila ob pogledu na kruti svet, kakršnega si ni želela. Lepoto je podedovala po mami, ni bila podobna svojim tršatim sestram, ki so se vrgle po očetovi strani družine in so bile vse po malem možačaste. Premikale so se neuglajeno kot stroji, medtem ko je bila Katarina (vsaj pred poroko) vselej graciozna in polna neke prikrite življenjske radosti, toda ta se je z leti umaknila iz njenih vsakdanjih gibov. Do izraza je prišla le še v cerkvi.

Katarina je prvo Julijanino mesečno perilo sprejela z nenavadnim veseljem. "Čudovito, Julijana! Zdaj boš lahko imela otroke ... Za večnost." Vsak mesec je, medtem ko je menjavala okrvavljene vložke in med nogami čutila potočke zgoščene krvi, Julijana slišala odmev sestrinega božajočega glasu: "Za večnost ..."

Da bo nuna, je Julijana začutila zgodaj. Proste ure je najraje preživljala v samotni, v kateri se je njena vera krepila in vez z Bogom poglobljala.

Najraje je sedela na klopi pod drevesom in čutila, kako vanjo vstopa neki neopisljiv mir. Bila je kot oblak, za katerega se zdi, da se premika čisto počasi, v resnici pa potuje z nedosegljivo hitrostjo. Telo ji je postajalo v napoto. Menstruacije so ji bile iz leta v leto bolj odveč, zdelo se ji je, da iz nje izteka vsa umazanija, ki se je v mesecu nabrala v njej, da teče iz nje kot iz kanalizacije, da smrdi po gnilobi in odplakah, da smrdi po smrti in smrtnosti, da ima namesto maternice greznico, ki periodično pušča in nedostojno izliva svojo sramotno vsebino.

Otroke je imela Julijana vedno rada, a svojih si ni nikdar želela. Po končani vzgojiteljski šoli je prišel čas, da bi se zaposlila, a nekaj v njej ni sprejemalo življenja, kakršnega bi ji nudila služba v vrtcu: nekaj v njej si je želelo na plano. Bog, s katerim je živela vse življenje in ki je osmišljal vsa njena dejanja, se je zganil kot otrok v maternici in vsak njegov najmanjši gib je Julijana občutila kot potres, ki je v njej puščal ruševine, zasute žrtve, zvoke reševalnih vozil. Ko jo je poklical, se je odzvala kot žival, ki je dolgo spala, dokler ni slišala gospodarjevega glasu. Nikoli se ji ni zdel nekaj popolno bivajočega zunaj nje – čutila ga je kot umrljivo srce v prsih, kot nežen iris v očesu. Ni mogla dihati, ne da bi čutila, kako vsak vdih pravi “aleluja” in vsak izdih “amen”. Življenje z Bogom je bilo čudovito, čeprav je Stvarnik težko breme. Zadnje čase pa se ji zdi, da se je ta ranljiva, a obenem neverjetno močna nit, ki jo je vezala na Boga, pretrgala. Ko sklene roke v molitvi, se ji ne zdi več, da ga je mednje ujela kot sončni žarek in ga, toplega in hranljivega, za nekaj svetih trenutkov zadržala čisto zase, kot da bi svet, ki ga ureja, za nekaj neprecenljivih sekund nehal obstajati in bi se vsa veličast stvarstva kot mačja zibka pretočila med njene prste. Teh sekund zdaj ni več. Med skupno molitvijo ni več zamaknjena, gleda svoje sestre, ki se gibljejo uglašeno kot tekmovalke v sinhronem plavanju, šteje njihove gube, pri vsaki najde nešteto telesnih in značajskih pomanjkljivosti. Zamere in obsojanja vlači po ustih kot neokusen bombon, po katerem vedno ostane priokus krivičnosti in malenkostnosti, v katerega so nato odete vse njene besede. Ponoči težko spi, ob jutranjicah, ki so bile nekdan njen najljubši del dneva, komaj zadržuje zehanje, oči so kot zlepljene skupaj. Vsaka najmanjša pripomba ji požene solze v oči. Oblivajo jo napadi nenadzorovane vročine, od katere ne more priti do sape. In nekaj manjka ... Njena maternica je kot zaprta žara.

Po nekaj besedah, ki jih Julijana, zatopljena v žarenje svojih sklepov, ni slišala, mati prednica z značilno mešanico prijaznosti in odločnosti reče: “Veste, človek je kot eden izmed teh čudovitih cvetov ... Vsaka njegova sprememba potrebuje svoj čas ...” Na kaj namiguje Julijanina druga mati?

Ali ve, da se Julijana sredi pomladnega brstenja počuti kot uvela gardenija? Ali ve, da je njena notranjost kot opustošen panj? Da je v njej nastala čudna praznina, ki je niti Bog ne more zapolniti? Da je Bog nenadoma majhen kot premajhno otroško oblačilce, ki si ga odrasla ženska nikakor ne more več nadeti? Da je Bog nenadoma Bog otroka, Bog preproste sreče in z grozo napolnjenih noči? Bog, ki varuje pred pošastmi in zlobnimi sošolkami, ne more pa več zadostiti iskanjem ženske, ki prvič v življenju čuti kot ženska? Ki prvič čuti, kaj pomeni umrljivost.

“Bog vas nikoli ne zapusti,” svoj govor zaključi prednica in jo gleda od strani, kot bi se želela prepričati, da je razumela. Julijana samodejno pokima kot deklica pri verouku. Pogled spusti k svojemu naročju – polno je obžalovanja in tesnobe. “Mar mati prednica ve? Mar ve, kaj se mi je zgodilo?” mrzlično razmišlja Julijana. “Me mar spremlja na stranišče, kjer se ne zgodi nič? Morda ve, da nimam več menstruacije, da je konec dni, ki so me vezali na ta svet, da ne bom nikoli več začutila toka, ki ga je z vložki ljubeče zajezila Katarina? Da je to tudi končno slovo od Katarine (veliko bolj resnično od tistega, ki ji je bilo vsiljeno pred osmimi leti, ko je njena ljubljena sestra podlegla bolezni, veliko bolj resnično od tistega, ob katerem ni hotela seči v roko Matjažu, ki je imel tokrat trezne, a mrtve oči in ki je na sedmini spet zehal)? Katarinina žara je oddajala nekakšno toploto, ki jo je Julijana občutila, ko se je je nežno dotaknila z belo dlanjo. Zdela se ji je kot velik hrošč. Je bila Katarina res tu notri? Je bila res tukaj in je njeno telo delilo usodo ubožcev, ki so končali v taboriščnih krematorijih in ob pripovedi o katerih jo je vselej zmrazilo, da so ji v oči navrele solze? Katarina je imela mehko srce, žara pa je bila trda in neizprosna. Kako se je Katarinino gibko telo, ki je ostalo dekliško vse do njene smrti, sesulo v sivkast prah, ki bo zdaj počival pod zemljo, ujet v zaprto posodo kot v čarobno svetilko?

Mati prednica govori nekaj o dolžnostih. Da se z njimi srečamo ob najbolj nenavadnih trenutkih. Da so včasih tisto edino, kar nas še osmišlja, nekako držijo naše telo skupaj kot vezivo, ki pride do izraza, ko vse druge spona odpadejo, ki je še edino, kar nas vzdržuje v približnem občutku enosti. Sestra Julijana odsotno pokima in se vpraša, ali sama vestno izpolnjuje svoje dolžnosti. Mar naj materi prednici pove, da že nekaj mesecev moli v prazen prostor, ki se odpira pred njo kot opuščena viteška dvorana? Mar naj ji potoži, kako osamljeno se počuti, kot bi bila na svet ob rojstvu postavljena čisto sama, brez očeta, matere in šestih sorojencev? Mar naj ji (s pridruženim glasom, saj govori o veliki skrivnosti) izda, da nima več menstruacije in da se ob tem počuti tako čudno, tako ... samo samcato na

širnem svetu. Brez Katarine, ki je na koledar v kuhinji narisala rdečo piko in se nasmejana obrnila k Julijani: "Zdaj si pa ženska, vidiš." Brez mame, ki je vedno godrnjala: "Zdaj se pa začne greh." Brez očeta, ki je vse to spremljal z odsotnim pogledom in na koledar tako nikoli ni gledal, ker je bila na njem zabeležena le kopica "ženskih" opravkov. Lahko je živel brez koledarja. Zmogel je brez njega. Ženske pa ne. Vsaka je vanj enkrat na mesec vpisala rdečo piko. Včasih se je zdelo, da bo iz nje prilezla drobna kapljica krvi.

Zdaj pa Julijana nima več menstruacije. Naj to pove materi prednici? Kako so jo zapustili mama, Katarina, oče, topoumni Toni in zamolčani Franc? Kako jo je zapuščalo to življenje, polno možnosti, polno majhnih možnosti, ne možnosti, ki končujejo vojne ali gradijo mostove, temveč možnosti, ki nam kažejo pot k majhnemu dojenčku, k hišici, obdani s pelargonijami, k skledici kislega mleka, k plačanim položnicam in vetru na obrazu, medtem ko na nabrežju reke piješ kavo. Vsega tega zagotovo ne bo več. Zagotovo. Zdaj prvič zagotovo. In Bog ji ne nudi zatočišča, v katerem bi lahko mirno dočakala starost in smrt, kot ji je nekdaj obljubljal. Samo ločena je od vsega in vseh. Med njo in vsem je nepredirna opna. Osamel je in nesrečna. Ne pomagajo ji nasmehi otrok na poletnih delavnicah. Vsi so odšli, kot bi jih odnesla deroča krvava voda.

Sive oči matere prednice se svetijo v pomladnem soncu kot žebli.